

DE NIEUWE GRONDWET

VOLGENS DE LAATSTE VOORSTELLEN DER REGEERING TOT HERZIENING
DIER WET, OP 17 MAART 1886 IN BEHANDELING GENOMEN,

GEVOLGD DOOR

De Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden

EN

HET ONTWERP DER STAATSCOMMISSIE

ter vergelijking naast elkander gesteld

BENEVENS HET

ONTWERP-VAN HOUTEN

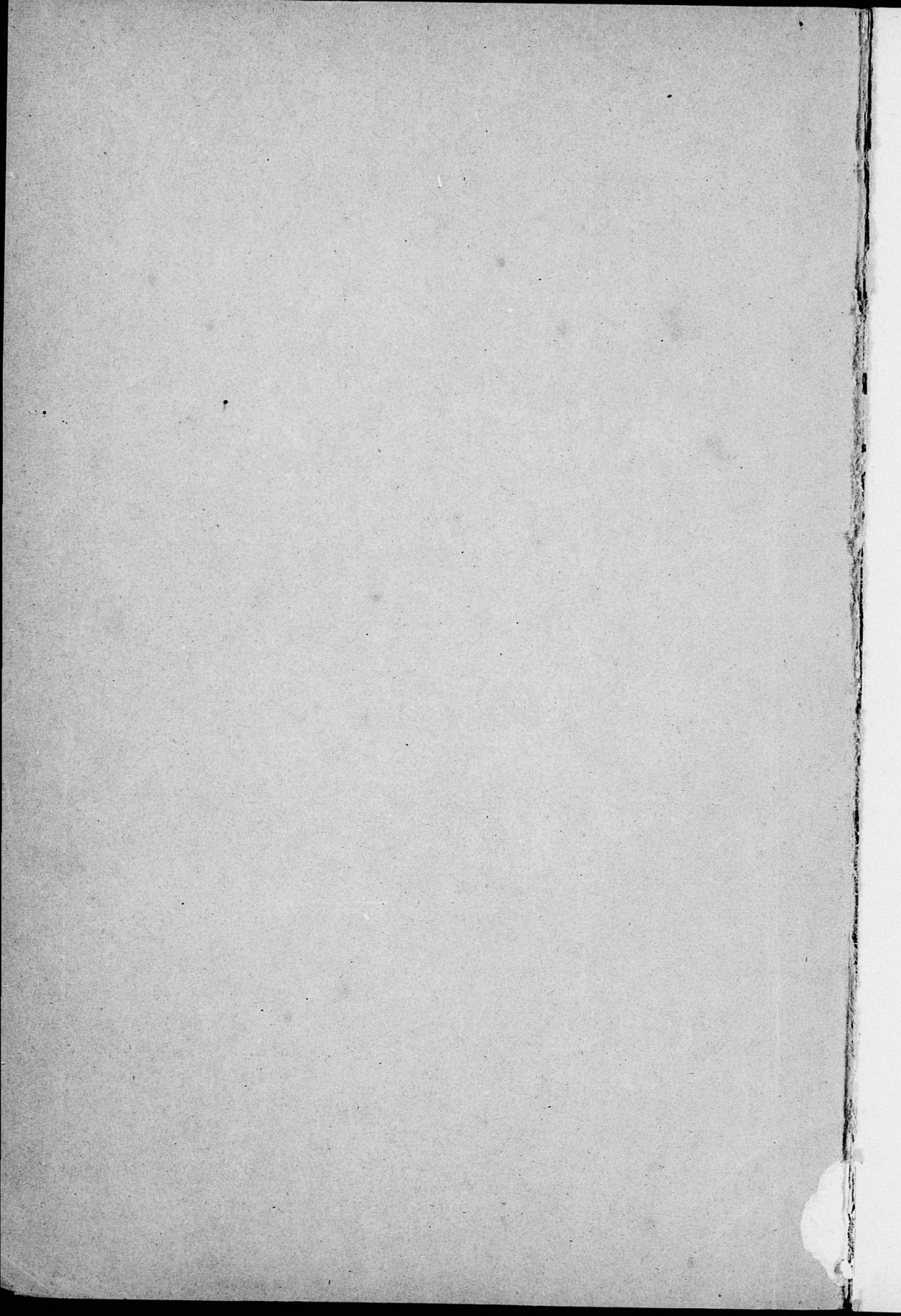
TOT HERZIENING DER GRONDWET.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT

HAARLEM

H. D. TJEENK WILLINK

DE NIEUWE GRONDWET

VOOR HET

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

VOLGENS DE LAATSTE VOORSTELLEN DER REGEERING

TOT HERZIENING DIER WET,

op 17 Maart 1886 in behandeling genomen.

HAARLEM

H. D. TJEENK WILLINK

1886

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT

Gedrukt bij W. H. WOEST, te Haarlem.

*Ontwerp der gewijzigde Grondwet voor het Koninkrijk der
Nederlanden, naar de laatste voorstellen der Regeering.*

Maart 1886.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van het Rijk en zijn Inwoners.

Art. 1.

Het Koninkrijk der Nederlanden omvat het grondgebied in Europa benevens de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen.

Art. 2.

De Grondwet is alleen voor het Rijk in Europa verbindende, voor zoover niet het tegendeel daaruit blijkt.

Waar in de volgende artikelen het Rijk wordt genoemd, wordt alleen het Rijk in Europa bedoeld.

Art. 3.

De wet kan provinciën en gemeenten vereenigen en splitsen, en nieuwe vormen.

De grenzen van het Rijk, van de provinciën en van de gemeenten kunnen door de wet worden veranderd.

Art. 4.

Allen die zich op het grondgebied van het Rijk bevinden hebben aanspraak op bescherming van persoon en goederen.

De wet regelt de toelating en de uitzetting van vreemdelingen, en de algemeene voorwaarden, op welke ten aanzien van hunne uitlevering verdragen met vreemde mogendheden kunnen worden gesloten.

Art. 5.

Alle Nederlanders zijn gelijkelijk benoembaar tot openbare betrekkingen, behoudens de eischen van bekwaamheid en geschiktheid.

Vreemdelingen zijn tot geen andere Rijksbetrekkingen benoembaar dan tot die, welke de wet aanwijst.

Art. 6.

De wet verklaart wie Nederlanders en wie ingezetenen zijn.

De wet stelt regels voor de naturalisatie van vreemdelingen.

Art. 7.

Niemand heeft voorafgaand verlof noodig, om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.

Art. 8.

Ieder heeft het regt om verzoeken, mits schriftelijk, aan de bevoegde magt in te dienen. Elk verzoek moet door den verzoeker ondertekend zijn. Ondertekening uit naam van anderen kan alleen geschieden krachtens schriftelijke bij het verzoek overgelegde volmagt.

Wettig bestaande lichamen kunnen aan de bevoegde magt verzoekschriften indienen, doch alleen over onderwerpen tot hunnen bepaalden werkkring behoorende.

Art. 9.

Het regt der ingezetenen tot vereeniging en vergadering wordt erkend.

De wet regelt en beperkt de uitoefening van dat regt in het belang der openbare orde.

TWEEDE HOOFDSTUK.*Van den Koning.***EERSTE AFDEELING.***Van de Troonopvolging.*

Art. 10.

De Kroon der Nederlanden is en blijft opgedragen aan Zijne Majesteit WILLEM FREDERIK, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, om door Hem en Zijne wettige nakomelingen te worden bezeten erfelijk, overeenkomstig de navolgende bepalingen.

Art. 11.

De Kroon gaat bij erfopvolging over op Zijne zonen en verdere mannelijke uitmannen gekomen nakomelingen bij regt van eerstgeboorte, met dien verstande dat bij vóóroverlijden van een regthebbende diens zonen of verdere mannelijke uitmannen gekomen nakomelingen op gelijke wijze in zijne plaats treden en de Kroon nooit in eene jongere lijn of een jongeren tak overgaat, zoolang er in de oudere lijn of den ouderen tak zoodanige nakomeling wordt gevonden.

Art. 12.

Bij ontstentenis van opvolgers in het voorgaand artikel aangewezen, gaat de Kroon over op de in leven zijnde dochters van den laatstoverleden Koning, bij regt van eerstgeboorte.

Art. 13.

Bij ontstentenis ook van de dochters, in het voorgaand artikel bedoeld, gaat de Kroon over op de dochters in de nedergaande mannelijke lijnen uit den laatstoverleden Koning en, bij gebreke ook daarvan, in de nedergaande vrouwelijke lijnen.

In dat geval heeft steeds de oudere lijn voor de jongere, de mannelijke tak voor den vrouwelijken, de oudere voor den jongeren, en hebben in iederen tak mannen voor vrouwen en ouderen voor jongeren den voorrang.

Art. 14.

Bij ontstentenis van een opvolger, krachtens een der drie voorgaande artikelen tot de Kroon gerechtigd, gaat deze over op de Prinses, door geboorte tot het huis van Oranje-Nassau behorende, die den laatst overleden Koning, in de lijn der afstamming van wijlen Koning WILLEM FREDERIK, Prins van Oranje-Nassau, het naast bestaat.

Bij gelijken graad van verwantschap heeft de oudste in jaren den voorrang.

Is de bedoelde bloedverwante des Konings vóór hem overleden, dan treden hare nakomelingen in hare plaats met inachtneming der regelen, in het 2de lid van art. (13) omschreven.

Art. 15.

Bij ontstentenis van een opvolger, krachtens een der vier voorgaande artikelen tot de Kroon gerechtigd, gaat deze over op de wettige mannelijke uit mannen gekomen nakomelingen van wijlen Prinses CAROLINA VAN ORANJE, zuster van wijlen Prins WILLEM DEN VIJFDE en gemalin van wijlen den Prins van Nassau-Weilburg, op gelijke wijze als in art. (11) ten opzichte van de nakomelingen van wijlen Koning WILLEM FREDERIK, Prins van Oranje-Nassau is bepaald.

Art. 16.

Afstand van de Kroon heeft ten opzichte van de opvolging hetzelfde gevolg als overlijden.

Art. 17.

Het kind waarvan eene vrouw zwanger is op het oogenblik van het overlijden des Konings, wordt ten opzichte van het regt op de Kroon als reeds geboren aangemerkt. Dood ter wereld komende wordt het geacht nooit te hebben bestaan.

Art. 18.

Van de erfopvolging, zoowel voor zich zelve als voor hunne nakomelingen, zijn uitgesloten alle nakomelingen, geboren uit een huwelijk aangegaan door een Koning of eene Koningin buiten gemeen overleg met de Staten-Generaal, of door een Prins of Prinses zonder de bij de wet verleende toestemming.

Zoodanig huwelijk aangaande doet eene Koningin afstand van, en verliest eene Prinses haar regt op de Kroon.

Voor een Prins of Prinses uit een ander dan het regerende stamhuis kan latere erkenning van een huwelijk bij de wet in de plaats van voorafgaande toestemming treden.

Art. 19.

Wanneer bijzondere omstandigheden eenige verandering in of eenige voorziening omtrent de troonopvolging raadzaam maken, is de Koning bevoegd daaromtrent een voorstel te doen.

De Staten-Generaal beraadslagen en besluiten daarover in vereenigde vergadering.

Art. 20.

Wanneer geen bevoegde opvolger naar de Grondwet bestaat, wordt deze benoemd bij eene wet, waarvan het ontwerp door den Koning wordt voorgedragen.

De Staten-Generaal beraadslagen en besluiten daarover in vereenigde vergadering

Art. 21.

Wanneer bij overlijden des Konings geen bevoegde opvolger naar de Grondwet bestaat, geschiedt de benoeming regtstreeks door de Staten-Generaal in vereenigde vergadering. Zij worden daartoe binnen eene maand na het overlijden zamengeroepen.

Art. 22.

Al de bepalingen omtrent de erfopvolging worden op de nakomelingen van den eersten Koning uit een ander dan het regerende stamhuis, op wien krachtens een der drie voorgaande artikelen de Kroon overgaat, toepasselijk in dier voege dat het nieuwe stamhuis ten opzichte van die opvolging van hem zijnen oorsprong neemt, op gelijke wijze en met dezelfde gevolgen als het huis van Oranje-Nassau dit volgens Art. (10) doet uit wijlen Koning WILLEM FREDERIK, Prins van Oranje-Nassau.

Ditzelfde geldt in het geval van art. (15) ten opzichte van de aldaar bedoelde nakomelingen van wijlen Prinses CAROLINA VAN ORANJE.

Het geldt evenzeer ten aanzien van de vrouw en hare nakomelingen, die bij opvolging tot de Kroon zijn geroepen, met dien verstande, dat de Kroon eerst bij geheele ontstentenis van die nakomelingen in de volgende vrouwelijke lijn uit het regerende stamhuis overgaat.

Art. 23.

De Koning kan geene vreemde Kroon dragen, met uitzondering van die van Luxemburg.

In geen geval kan de zetel der regering buiten het Rijk worden verplaatst.

TWEEDE AFDEELING.

Van het Inkomen der Kroon.

Art. 24.

Behalve het inkomen uit de domeinen, door de wet van 26 Augustus 1822 afgegaan en in 1848 door wijlen Koning WILLEM II tot kroondomein aan den Staat teruggegeven, geniet de Koning een jaarlijksch inkomen uit 's Lands kas, waarvan het bedrag bij elke troonsbeklimming door de wet wordt vastgesteld.

Art. 25.

Den Koning worden tot deszelfs gebruik zomer- en winterverblijven in gereedheid gebragt, voor welker onderhoud echter niet meer dan f 50.000 jaarlijks ten laste van den Lande kunnen worden gebragt.

Art. 26.

De Koning en de Prins van Oranje zijn vrij van alle personele lasten. Geen vrijdom van eenige andere belasting wordt door hen genoten.

Art. 27.

De Koning rigt zijn Huis naar eigen goedvinden in.

Art. 28.

Het jaarlijksch inkomen eener Koningin-weduwe, gedurende haren weduwelijken staat, uit 's Lands kas is f 150.000.

Art. 29.

De oudste van des Konings zonen, of verdere mannelijke nakomelingen, die de vermoedelijke erfgenaam is van de Kroon, is des Konings eerste onderdaan, en voert den titel van PRINS VAN ORANJE.

Art. 30.

De Prins van Oranje geniet als zoodanig uit 's Lands kas een jaarlijksch inkomen van *f* 100.000, te rekenen van den tijd, dat hij den ouderdom van achttien jaren zal hebben vervuld; dit inkomen wordt gebragt op *f* 200.000, na het voltrekken van een huwelijk, waartoe hij de wet toestemming is verleend.

DERDE AFDEELING.

Van de voogdij des Konings.

Art. 31.

De Koning is meerderjarig als zijn achttiende jaar vervuld is. Hetzelfde geldt van den Prins van Oranje, ingeval deze Regent wordt.

Art. 32.

De voogdij van den minderjarigen Koning wordt geregeld en de voogd of voogden worden benoemd bij eene wet.

Over het ontwerp dier wet beraadslagen en besluiten de Staten-Generaal in verenigde vergadering.

Art. 33.

Deze wet wordt nog bij het leven van den Koning, voor het geval der minderjarigheid zijns opvolgers gemaakt. Mogt dit niet zijn geschied, zoo worden, is het doenlijk, eenige der naaste bloedverwanten van den minderjarigen Koning over de regeling der voogdij gehoord.

Art. 34.

Alvorens de voogdij te aanvaarden legt elke voogd, in eene vereenigde vergadering van de Staten-Generaal, in handen van den Voorzitter, den navolgenden eed of belofte af:

»Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning; ik zweer (beloof) al de pligten, welke de voogdij mij oplegt, heilig te vervullen, en er mij bijzonder op te zullen toeleggen, om den Koning gehechtheid aan de Grondwet en liefde voor zijn volk in te boezemen!»

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!» (»Dat belof ik!»)

Art. 35.

Ingeval de Koning buiten staat geraakt de regering waar te nemen, wordt in het noodige toezigt over zijn persoon voorzien naar de voorschriften, omtrent de voogdij van een minderjarigen Koning in art. (32) bepaald.

De wet bepaalt den eed of de belofte door de hiertoe benoemde voogd of voogden af te leggen.

VIERDE AFDEELING.

Van het Regentschap.

Art. 36.

Gedurende de minderjarigheid van den Koning wordt het Koninklijk gezag waargenomen door eenen Regent.

Art. 37.

De Regent wordt benoemd bij eene wet, die tevens de opvolging in het regentschap, tot 's Konings meerderjarigheid toe, kan regelen. Over het ontwerp dier wet beraadslagen en besluiten de Staten-Generaal in vereenigde vergadering.

De wet wordt nog bij het leven van den Koning, voor het geval der minderjarigheid zijns opvolgers gemaakt.

Art. 38.

Het koninklijk gezag wordt mede aan eenen Regent opgedragen, ingeval de Koning buiten staat geraakt de regering waar te nemen.

Wanneer de hoofden der ministeriele departementen, in rade vereenigd, oordeelen dat dit geval aanwezig is, geven zij van hunne bevinding kennis aan den Raad van State met uitnoodiging om binnen een bepaalden termijn advies uit te brengen.

Art. 39.

Blijven zij na afloop van den gestelden termijn bij hun oordeel, dan roepen zij de Staten-Generaal in vereenigde vergadering bijeen, om hun, onder overlegging van het advies van den Raad van State, zoo dit is ingekomen, van het voorhanden geval verslag te doen.

Art. 40.

Zijn de Staten-Generaal in vereenigde vergadering van oordeel, dat het in art. (38), 1ste lid, omschreven geval aanwezig is, dan verklaren zij dit bij een besluit, dat op last van den in art. (106), 2de lid, aangewezen voorzitter wordt afgekondigd en dat op den dag der afkondiging in werking treedt.

Bij ontstentenis van dezen voorzitter wordt door de vergadering een voorzitter benoemd.

Art. 41.

In het geval van art. (40) is de Prins van Oranje, wanneer hij zijn achtttiende jaar vervuld heeft, van regtswege Regent.

Art. 42.

Ontbreekt een Prins van Oranje of heeft de Prins van Oranje zijn achtttiende jaar niet vervuld, dan wordt in het regentschap voorzien op de wijze in art. (37) bepaald; in het laatste geval tot aan het tijdstip waarop hij zijn achtttiende jaar vervuld heeft.

Art. 43.

Bij het aanvaarden van het regentschap legt de Regent in eene vereenigde vergadering van de Staten-Generaal in handen van den voorzitter den volgende eed of belofte af:

»Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning; ik zweer (beloof), dat ik in de waarneming van het Koninklijk gezag, zoolang de Koning minderjarig is (zoolang de Koning buiten staat blijft de regering waar te nemen), de Grondwet steeds zal onderhouden en handhaven.

»Ik zweer (beloof), dat ik de onafhankelijkheid en het grondgebied des Rijks met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; dat ik de algemeene en bijzondere vrijheid, en de regten van alle des Konings onderdanen, en van elk hunner zal beschermen, en tot instandhouding en bevordering van de algemeene en bijzondere welvaart alle middelen aanwenden, welke de wetten te mijner beschikking stellen, gelijk een goed en getrouw Regent schuldig is te doen.

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!» (»Dat belooft ik!»)

Art. 44.

Wanneer een Regent buiten Staat geraakt het regentschap waar te nemen, zijn de artt. (38), 2de lid, (39) en (40) toepasselijk. Is de opvolging in het regentschap niet geregeld, dan wordt art. (37) 1ste lid, toegepast.

Art. 45.

Het Koninklijk gezag wordt waargenomen door den Raad van State:

1°. bij het overlijden des Konings, zoolang niet in de troonopvolging volgens art. (21) is voorzien, voor den minderjarigen Troonopvolger geen Regent is benoemd, of de Troonopvolger of Regent afwezig is;

2°. in de gevallen van artt. (40) en (44), zoolang de Regent ontbreekt of afwezig is; en bij overlijden van den Regent, zoolang zijn opvolger niet benoemd is en het regentschap aanvaard heeft;

3°. in het geval van art. (17), zoolang de Troonopvolging onzeker is en de Regent ontbreekt of afwezig is.

Deze waarneming houdt van regtswege op, zoodra de bevoegde Troonopvolger of Regent zijne waardigheid heeft aanvaard.

In de gevallen, waarin in het regentschap moet worden voorzien, dient de Raad van State het daartoe strekkend wetsontwerp in binnen den tijd van eene maand na de aanvaarding der waarneming van het Koninklijk gezag.

Art. 46.

Eene wet bepaalt, bij de benoeming van den Regent of bij de aanvaarding van het regentschap door den Prins van Oranje, de som, die op het jaarlijksch inkomen van de Kroon zal worden genomen voor de kosten van het regentschap.

Deze bepaling kan gedurende het regentschap niet worden veranderd.

Art. 47.

Zoodra het in art. (38) omschreven geval heeft opgehouden te bestaan, wordt dit door de Staten-Generaal in vereenigde vergadering verklaard bij een besluit, dat op last van den voorzitter, in art. (40) vermeld, wordt afgekondigd.

Art. 48.

Dit besluit wordt genomen op voorstel van den Regent of van ten minste twintig leden der Staten-Generaal. Deze leden dienen hun voorstel in bij den Voorzitter der Eerste Kamer, die de beide Kamers onmiddellijk in vereenigde vergadering bijeenroept.

Is de zitting der Kamers gesloten, dan zijn die leden bevoegd de oproeping zelf te doen.

Art. 49.

De hoofden der ministeriele departementen en de voogd of voogden zijn persoonlijk gehouden aan de Kamers der Staten-Generaal, zoo dikwerf dit wordt gevraagd, omtrent den toestand van den Koning of van den Regent verslag te doen.

Art. (92) 3de lid, is ten deze ook op de voogden toepasselijk.

Art. 50.

Onmiddellijk na afkondiging van het in art. (47) omschreven besluit herneemt de Koning de waarneming der regering.

VIJFDE AFDEELING.

Van de Inhuldiging des Konings.

Art. 51.

De Koning, de regering aanvaard hebbende, wordt zoodra mogelijk plegtig beëdigd en ingehuldigd binnen de stad Amsterdam, in eene openbare en vereenigde vergadering der Staten-Generaal.

Art. 52.

In deze vergadering wordt door den Koning de volgende eed of belofte op de Grondwet afgelegd:

»Ik zweer (beloof) aan het Nederlandsche volk, dat ik de Grondwet steeds zal onderhouden en handhaven.

»Ik zweer (beloof), dat ik de onafhankelijkheid en het grondgebied des Rijks met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; dat ik de algemeene en bijzondere vrijheid en de regten van al mijne onderdanen zal beschermen, en tot instandhouding en bevordering van de algemeene en bijzondere welvaart alle middelen zal aanwenden, welke de wetten te mijner beschikking stellen, zooals een goed Koning schuldig is te doen.

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!» (»Dat belof ik!»)

Art. 53.

Na het afleggen van dezen eed of belofte wordt de Koning in dezelfde vergadering gehuldigd door de Staten-Generaal, wier voorzitter de volgende plegtige verklaring uitsprekt, die vervolgens door hem en elk der leden, hoofd voor hoofd, beëdigd of bevestigd wordt:

»Wij ontvangen en huldigen in naam van het Nederlandsche volk en krachtens de Grondwet, U als Koning;

»wij zweren (beloven), dat wij uwe onschendbaarheid en de regten Uwer Kroon zullen handhaven; wij zweren (beloven) alles te zullen doen, wat goede en getrouwe Staten-Generaal schuldig zijn te doen.

»Zoo waarlijk helpe ons God almachtig!» (»Dat beloven wij!»)

ZESDE AFDEELING.

Van de magt des Konings.

Art. 54.

De Koning is onschendbaar; de ministers zijn verantwoordelijk.

Art. 55.

De uitvoerende magt berust bij den Koning.

Art. 56.

Door den Koning worden algemeene maatregelen van bestuur vastgesteld. Strafbepalingen worden in die maatregelen niet opgenomen dan krachtens de wet.

Art. 57.

De Koning heeft het opperbestuur der buitenlandsche betrekkingen.

Art. 58.

De Koning verklaart oorlog. Hij geeft daarvan onmiddellijk kennis aan de beide Kamers der Staten-Generaal, met bijvoeging van zoodanige mededeelingen, als Hij met het belang van den Staat bestaanbaar acht.

Art. 59.

De Koning sluit en bekrachtigt alle verdragen met vreemde Mogendheden. Hij deelt den inhoud dezer verdragen mede aan de beide Kamers der Staten-Generaal, zoodra Hij oordeelt dat het belang van den Staat dit toelaat.

Verdragen, die wijziging van het grondgebied des Rijks in Europa of in andere werldeeleen inhouden, die aan het Rijk geldelijke verpligtingen opleggen of die eenige andere bepaling, wettelijke regten betreffende, inhouden, worden door den Koning niet bekrachtigd dan na door de Staten-Generaal te zijn goedgekeurd.

Deze goedkeuring wordt niet vereischt, indien de wet den Koning tot het sluiten van het verdrag heeft gemagtigd.

Art. 60.

De Koning heeft het oppergezag over zee- en landmagt.

De militaire officieren worden door hem benoemd. Zij worden door hem bevorderd, ontslagen of op pensioen gesteld, volgens de regels door de wet te bepalen.

De pensioenen worden door de wet geregeld.

Art. 61.

De Koning heeft het opperbestuur der koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werldeeleen.

De reglementen op het beleid der regering aldaar worden door de wet vastgesteld.

Het muntstelsel wordt door de wet geregeld.

Andere onderwerpen deze koloniën en bezittingen betreffende, worden door de wet geregeld, zoodra de behoefte daaraan blijkt te bestaan.

Art. 62.

De Koning doet jaarlijks aan de Staten-Generaal een omstandig verslag geven van het beheer der koloniën en bezittingen en van den staat waarin zij zich bevinden.

De wet regelt de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen.

Art. 63.

De Koning heeft het opperbestuur van de algemeene geldmiddelen. Hij regelt de bezoldiging van alle collegiën en ambtenaren, die uit 's Rijks kas worden betaald.

De wet regelt de bezoldiging van den Raad van State, van de Algemeene Rekenkamer en van de regterlijke magt.

De Koning brengt de bezoldigingen op de begrooting der Rijksuitgaven.

De pensioenen der ambtenaren worden door de wet geregeld.

Art. 64.

De Koning heeft het regt van de munt. Hij vermag zijne beeldtenis op de munt-speciën te doen stellen.

Art. 65.

De Koning verleent adeldom.

Vreemde adeldom kan door geen Nederlander worden aangenomen.

Art. 66.

Ridder-orden worden door eene wet, op voorstel des Konings, ingesteld.

Art. 67.

Vreemde orden, waaraan geene verplichtingen verbonden zijn, mogen worden aangenomen door den Koning en met Zijne toestemming door de Prinsen van Zijn Huis.

In geen geval mogen andere Nederlanders of de vreemdelingen, die in Nederlandschen Staatsdienst zijn, vreemde ordeteecken, titels, rang of waardigheid aannemen, zonder bijzonder verlof van den Koning.

Art. 68.

De Koning heeft het regt van gratie van straffen door regterlijk vonnis opgelegd.

Hij oefent dat regt uit na het advies te hebben ingewonnen van den regter die het vonnis gewezen heeft, wanneer het veroordeelingen betreft tot hechtenis of gevangenisstraf van niet meer dan drie jaren, en tot geldboete of verbeurdverklaring van voorwerpen te zamen of afzonderlijk. Bij ontstentenis van dien regter, alsmede wanneer het veroordeelingen tot andere straffen betreft, wordt de Hooge Raad gehoord.

Amnestie of abolitie worden niet dan bij eene wet toegestaan.

Art. 69.

Dispensatie van wetsbepalingen kan door den Koning slechts worden verleend met magtiging van de wet.

De wet, welke deze magtiging verleent, noemt de bepalingen, waarover de bevoegdheid tot dispensatie zich uitstrekt.

Dispensatie van bepalingen van algemeene maatregelen van bestuur is toegelaten voor zoover de Koning zich de bevoegdheid daartoe bij den maatregel uitdrukkelijk heeft voorbehouden.

Art. 70.

Alle geschillen van bestuur tusschen provinciën onderling, tusschen provinciën en gemeenten, tusschen gemeenten onderling en tusschen provinciën of gemeenten en waterschappen, veenschappen en veenpolders worden hetzij regstreeks of in het hoogste ressort door den Koning beslist.

Art. 71.

De Koning draagt aan de Staten-Generaal ontwerpen van wet voor, en doet hun zoodanige andere voorstellen, als Hij noodig acht.

Hij heeft het regt de door de Staten-Generaal aangenomen wetsontwerpen al of niet goed te keuren.

Art. 72.

De wijze van afkondiging der wetten en der algemeene maatregelen van bestuur en het tijdstip waarop zij aanvangen verbindende te zijn, worden door de wet geregeld.

Het formulier van afkondiging der wetten is het volgende:

»Wij enz.... Koning der Nederlanden enz....

»Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

»Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat enz.

(De beweegredenen der wet.)

»Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze, enz.

(De inhoud der wet.)

»Gegeven," enz.

Ingeval eene Koningin regeert of het Koninklijk gezag door een Regent of door den Raad van State wordt waargenomen, wordt de daarvoor noodige wijziging in dit formulier gebragt.

Art. 73.

De Koning heeft het regt, om de Kamers der Staten-Generaal, elk afzonderlijk of beide te zamen, te ontbinden.

Het besluit, waardoor die ontbinding wordt uitgesproken, houdt tevens den last in tot het verkiezen van nieuwe Kamers binnen veertig dagen, en tot het zamenkomen der nieuw verkozen Kamers binnen twee maanden.

De Raad van State, het Koninklijk gezag waarnemende, oefent het regt van ontbinding niet uit.

ZEVENDE AFDEELING.

Van den Raad van State en de ministeriele Departementen.

Art. 74.

Er is een Raad van State, welks zamenstelling en bevoegdheid worden geregeld door de wet.

De Koning is Voorzitter van den Raad en benoemt de leden.

De Prins van Oranje heeft, nadat zijn achttiende jaar is vervuld, van regtswege zitting in den Raad.

Art. 75.

De Koning brengt ter overweging bij den Raad van State alle voorstellen, door Hem aan de Staten-Generaal te doen of door deze aan Hem gedaan, alsmede alle algemeene maatregelen van bestuur van het Rijk en van zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen.

Aan het hoofd der uit te vaardigen besluiten wordt melding gemaakt dat de Raad van State deswege gehoord is.

De Koning hoort wijders den Raad van State over alle zaken, waarin Hij dat noodig oordeelt.

De Koning alleen besluit en geeft telkens van zijn genomen besluit kennis aan den Raad van State.

Art. 76.

De wet, die de bevoegdheid van den Raad van State regelt, kan aan dien Raad of aan eene afdeeling daarvan de uitspraak in het hoogste ressort over geschillen, opdragen.

Art. 77.

De Koning stelt ministeriele departementen in, benoemt er de hoofden van, en ontslaat die naar welgevallen.

De hoofden der ministeriele departementen zorgen voor de uitvoering der Grondwet en der andere wetten, voor zooverre die van de Kroon afhangt.

Hunne verantwoordelijkheid wordt geregeld door de wet.

Alle Koninklijke besluiten en beschikkingen worden door een der hoofden van de ministeriele departementen mede ondertekend.

DERDE HOOFDSTUK.*Van de Staten-Generaal.***EERSTE AFDEELING.***Van de zamenstelling der Staten-Generaal.*

Art. 78.

De Staten-Generaal vertegenwoordigen het geheele Nederlandsche volk.

Art. 79.

De Staten-Generaal zijn verdeeld in eene Eerste en Tweede Kamer.

Art. 80.

De leden van de Tweede Kamer worden regtstreeks gekozen door de meerderjarige mannelijke ingezetenen, tevens Nederlanders, die als hoofden van gezinnen, krachtens persoonlijk of zakelijk regt, eene woning van eene door de wet voor iedere gemeente bepaalde jaarlijksche huurwaarde voor de ongestoffeerde woning berekend, in gebruik hebben. Onder hoofden van gezinnen zijn ook alleenwonende personen begrepen.

Het minimum van de bedoelde huurwaarde wordt in de gemeenten voor welke de laagste maatstaf van huurwaarde wordt aangenomen, niet lager bepaald dan f 36 en in de gemeenten voor welke de hoogste maatstaf wordt aangenomen, niet hooger dan f 250.

De wet kan ook het kiesregt toekennen aan de meerderjarige, mannelijke ingezetenen, tevens Nederlanders, die krachtens aanslag in eene Rijksbelasting, waarvan

het genot van gebouwde of ongebouwde eigendommen, krachtens regt van bezit of eenig ander zakelijk regt, den grondslag of een der grondslagen uitmaakt, eene voor de gemeente hunner inwoning bepaalde som betalen, van welke sommen de minste op *f* 20 in 't jaar bepaald wordt.

Het kiesregt wordt niet uitgeoefend door hen die in de gevangenis of in hechtenis zijn; of wien het kiesregt bij een regterlijke uitspraak is ontzegd; of die, tijdens de vaststelling der lijsten van kiezers, niet in het volle genot hunner burgerlijke regten zijn; of, wier aanslag in ééne of meer Rijks directe belastingen over het dienstjaar, voorafgaande aan dat waarin die lijsten worden vastgesteld, niet of niet ten volle is voldaan.

Art. 81.

De Tweede Kamer bestaat uit honderd leden, die gekozen worden in kiesdistricten.

De verdeeling van het Rijk in kiesdistricten en alles wat verder het kiesregt en de wijze van verkiezing betreft wordt door de wet geregeld.

Art. 82.

De Eerste Kamer bestaat uit vijftig leden.

Zij moeten behooren tot de hoogst-aangeslagenen in de Rijks directe belastingen. Het getal dezer hoogst-aangeslagenen, waaruit zij worden gekozen, wordt in elke provincie zóó bepaald, dat op iedere twee duizend zielen één, die tevens de overige vereischten bezit om lid dezer Kamer te zijn, verkiesbaar is.

Deze overige vereischten zijn dezelfde, welke voor de leden der Tweede Kamer worden gevorderd. Zij worden verkozen door de Provinciale Staten in de volgende verhouding:

Noordbrabant	6
Gelderland	6
Zuidholland	10
Noordholland	9
Zeeland	2
Utrecht	2
Friesland	4
Overijssel	3
Groningen	3
Drenthe	2
Limburg	3
	50

In geval van vereeniging of splitsing van provinciën of vorming van nieuwe voorziet de wet in de wijziging welke daardoor in deze verhouding noodig zal worden bevonden.

TWEDE AFDEELING.

Van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Art. 83.

Om lid der Tweede Kamer te kunnen zijn wordt alleen vereischt dat men mannelijk Nederlander zij, niet bij regterlijke uitspraak de beschikking of het beheer

over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebbe.

Art. 84.

De leden der Tweede Kamer worden gekozen voor vier jaren.

Zij treden te gelijk af en zijn dadelijk herkiesbaar.

Art. 85.

De leden stemmen zonder last van of ruggespraak met hen, die benoemen.

Art. 86.

Bij het aanvaarden hunner betrekking leggen zij den volgende eed of belofte af:

»Ik zweer (beloof) getrouwheid aan de Grondwet.

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!» (Dat belooft ik!»)

Alvorens tot dien eed of die belofte te worden toegelaten, leggen zij den volgende eed (verklaring en belofte) van zuivering af:

»Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot lid der Staten-Generaal te worden benoemd, directelijk of indirectelijk, aan geen persoon, onder wat naam of voorwendsel ook, eenige giften of gaven beloofd of gegeven heb.

»Ik zweer (beloof) dat ik om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal directelijk of indirectelijk.

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!» (»Dat verklaar en belooft ik!»)

Deze eeden (beloften en verklaring) worden afgelegd in handen van den Koning, of in de vergadering der Tweede Kamer in handen van den voorzitter, daartoe door den Koning gemachtigd.

Art. 87.

De voorzitter wordt door den Koning benoemd voor het tijdperk eener zitting, uit eene door de Kamer aangeboden opgave van drie leden.

Art. 88.

De leden genieten, tot vergoeding der reiskosten, eens, heen en terug, voor elke zitting, zoodanige som, als naar de afstanden door de wet zal worden geregeld. Als verdere schadeloosstelling wordt hun toegelegd eene som van f 2000 's jaars.

Deze schadeloosstelling wordt, voor den tijd der zitting, niet genoten door hen, die gedurende de geheele zitting afwezig bleven.

DERDE AFDEELING.

Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Art. 89.

De leden der Eerste Kamer worden gekozen voor negen jaren. Art. (85) is op hen van toepassing.

Zij leggen bij het aanvaarden hunner betrekking gelijke eeden (beloften en verklaring) af, als voor de leden der Tweede Kamer zijn bepaald, hetzij in handen van den Koning, hetzij in de vergadering der Eerste Kamer in handen van den

Voorzitter, daartoe door den Koning gemagtigd. Zij genieten reis- en verblijfkosten volgens de wet.

Een derde gedeelte treedt om de drie jaren af volgens een daarvan te maken rooster. De uitvallende leden zijn dadelijk herkiesbaar.

Art. 90.

De voorzitter wordt door den Koning uit de leden benoemd, voor het tijdperk eener zitting.

VIERDE AFDEELING.

Beschikkingen aan beide Kamers gemeen.

Art. 91.

Niemand kan tegelijk lid der beide Kamers zijn.

Die tegelijk of op meer dan ééne plaats tot lid van de Eerste of van de Tweede Kamer of van beide Kamers is gekozen, verklaart welke dier benoemingen hij aanneemt.

Art. 92.

De hoofden der ministeriele departementen hebben zitting in de beide Kamers. Zij hebben alleen eene raadgevende stem, ten ware zij tot leden der vergadering mogten benoemd zijn.

Zij geven aan de Kamers, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, de verlangde inlichtingen, waarvan het verleenen niet strijdig kan worden geoordeeld met het belang van den Staat.

Zij kunnen door elke der Kamers worden uitgenoodigd om te dien einde ter vergadering tegenwoordig te zijn.

Art. 93.

Beide Kamers hebben, zoowel ieder afzonderlijk als in vereenigde vergadering, het regt van onderzoek (enquête), te regelen door de wet.

Art. 94.

Een lid van de Staten-Generaal kan niet te gelijktijd zijn vice-president of lid van den Raad van State, president, vice-president of lid van of procureur-generaal bij den Hoogen Raad noch president of lid van de Algemeene Rekenkamer, noch Commissaris des Konings in eene provincie.

De wet regelt voor zooveel noodig de gevolgen van de vereeniging van het lidmaatschap van een der beide Kamers met andere dan de in het eerste lid uitgesloten, uit 's lands kas bezoldigde ambten.

Krijgslieden in werkelijke dienst, het lidmaatschap van eene der beide Kamers aanvaardende, zijn gedurende dat lidmaatschap van regtswege op non-activiteit. Ophoudende lid te zijn keeren zij tot de werkelijke dienst terug.

Zij die na hunne verkiezing tot lid van de Staten-Generaal een bezoldigd Staatsambt, dat zij niet reeds tijdens die verkiezing vervulden, aannemen, verliezen van regtswege het lidmaatschap, maar zijn herkiesbaar.

Art. 95.

De leden der Staten-Generaal zijn niet geregteijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering hebben gezegd of aan haar schriftelijk hebben overgelegd.

Art. 96.

Elke Kamer onderzoekt de geloofsbrieven harer nieuwe inkomende leden, en beslist de geschillen, welke aangaande die geloofsbrieven of de verkiezing zelve oprijzen.

Art. 97.

Elke Kamer benoemt haren griffier.

Deze mag niet tegelijk lid van een der Kamers zijn.

Art. 98.

De Staten-Generaal komen ten minste eenmaal 's jaars te zamen.

Hunne gewone zitting wordt geopend op den derden Maandag in September.

De Koning roept eene buitengewone zitting bijeen, zoo dikwijls Hij zulks noodig oordeelt.

Art. 99.

De afzonderlijke vergaderingen der beide Kamers, en evenzoo de vereenigde vergaderingen, worden in het openbaar gehouden.

De deuren worden gesloten, wanneer een tiende gedeelte der aanwezige leden het vordert of de voorzitter het noodig keurt.

De vergadering beslist, of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd.

Over de punten in besloten vergadering behandeld, kan daarin ook een besluit worden genomen.

Art. 100.

Is bij overlijden des Konings of bij afstand van de Kroon de zitting gesloten, dan vergaderen de Staten-Generaal zonder voorafgaande oproeping.

Deze buitengewone zitting wordt op den vijfden dag na het overlijden of na den afstand geopend.

Zijn de Kamers ontbonden, dan vangt deze termijn aan van den afloop der nieuwe verkiezingen.

Art. 101.

De zitting der Staten-Generaal wordt in vereenigde vergadering der beide Kamers door den Koning of door eene commissie van Zijnentwege geopend. Zij wordt op dezelfde wijze gesloten, wanneer Hij oordeelt, dat het belang van den Staat niet vordert haar te doen voortduren.

De gewone jaarlijksche zitting duurt ten minste twintig dagen, tenzij de Koning gebruik make van het regt in art. (73) omschreven.

Art. 102.

Bij ontbinding van eene der Kamers of van beide, sluit de Koning tevens de zitting der Staten-Generaal.

Art. 103.

De Kamers mogen, noch afzonderlijk noch in vereenigde vergadering, beraadslagen of besluiten, zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is.

Art. 104.

Alle besluiten over zaken worden bij volstrekte meerderheid der stemmende leden opgemaakt.

Bij staken van stemmen wordt het nemen van een besluit tot eene volgende vergadering uitgesteld.

In deze, en evenzoo in eene voltallige vergadering, wordt, bij staken van stemmen, het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

De stemming moet geschieden bij hoofdelijke oproeping, wanneer één der leden dit verlangt en alsdan mondeling.

Art. 105.

De stemming over personen voor de benoemingen of voordragten, in de Grondwet vermeld, geschiedt bij besloten en ongeteekende briefjes.

De volstrekte meerderheid der stemmende leden beslist; bij staken van stemmen beslist het lot.

Art. 106.

Bij eene vereenigde vergadering, worden de beide Kamers als slechts ééne beschouwd en nemen hare leden, naar willekeur, door elkander plaats.

De voorzitter der Eerste Kamer heeft de leiding der vergadering.

VIJFDE AFDEELING.

Van de Wetgevende Magt.

Art. 107.

De wetgevende magt wordt gezamenlijk door den Koning en de Staten-Generaal uitgeoefend.

Art. 108.

De Koning zendt zijne voorstellen, hetzij van wet, hetzij andere, aan de Tweede Kamer bij eene schriftelijke boodschap of door eene Commissie.

Hij kan aan bijzondere door Hem aangewezen Commissarissen opdragen de Ministers bij het behandelen van die voorstellen in de vergaderingen der Staten-Generaal bij te staan.

Art. 109.

Over eenig ingekomen voorstel des Konings wordt door de volle Kamer niet beraadslaagd, dan nadat eene commissie van rapporteurs daarover een verslag heeft uitgebragt, al of niet voorafgegaan door een onderzoek in de afdeelingen, waarin al de leden der Kamers zich verdeelen en die op gezette tijden bij loting worden vernieuwd.

Art. 110.

De Tweede Kamer alsmede de vereenigde vergadering der beide Kamers heeft het regt wijzigingen in een voorstel des Konings te maken.

Art. 111.

Wanneer de Tweede Kamer tot aanneming van het voorstel, hetzij onveranderd, hetzij gewijzigd, besluit, zendt zij het aan de Eerste Kamer met het volgende formulier:

»De Tweede Kamer der Staten-Generaal zendt aan de Eerste Kamer het hiernevens gaande voorstel des Konings en is van oordeel, dat het, zooals het daar ligt, door de Staten-Generaal behoort te worden aangenomen.»

Wanneer de Tweede Kamer tot het niet aannemen van het voorstel besluit, geeft zij daarvan kennis aan den Koning met het volgende formulier:

»De Tweede Kamer der Staten-Generaal betuigt den Koning haren dank voor Zijnen ijver in het bevorderen van de belangen van den Staat en verzoekt Hem eerbiedig het gedane voorstel in nadere overweging te nemen.»

Art. 112.

De Eerste Kamer overweegt met inachtneming van art. (109) het voorstel zoodanig als het door de Tweede Kamer is aangenomen. Wanneer zij tot aanneming van het voorstel besluit, geeft zij daarvan kennis aan den Koning en aan de Tweede Kamer met de volgende formulieren:

»Aan den Koning.

»De Staten-Generaal betuigen den Koning hunnen dank voor Zijnen ijver in het bevorderen van de belangen van den Staat en vereenigen zich met het voorstel zooals het daar ligt.»

»Aan de Tweede Kamer.

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal geeft aan de Tweede Kamer kennis, dat zij zich heeft vereenigd met het voorstel betrekkelijk.... op den.... aan haar door de Tweede Kamer toegezonden.»

Wanneer de Eerste Kamer tot niet-aanneming van het voorstel besluit, geeft zij daarvan kennis aan den Koning en aan de Tweede Kamer met de volgende formulieren:

»Aan den Koning.

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal betuigt den Koning haren dank voor Zijnen ijver in het bevorderen van de belangen van den Staat en verzoekt Hem eerbiedig het gedane voorstel in nadere overweging te nemen.»

»Aan de Tweede Kamer.

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal geeft aan de Tweede Kamer kennis, dat zij den Koning eerbiedig heeft verzocht het voorstel betrekkelijk..... op den..... aan haar door de Tweede Kamer toegezonden, in nadere overweging te nemen.»

Art. 113.

Zoolang de Eerste Kamer nog niet heeft beslist, blijft de Koning bevoegd het door Hem gedaan voorstel weder in te trekken.

Art. 114.

De Staten-Generaal hebben het regt voorstellen van wet aan den Koning te doen.

Art. 115.

De voordragt daartoe behoort uitsluitend aan de Tweede Kamer, die het voorstel overweegt op gelijke wijze als zulks ten aanzien van 's Konings voorstellen is be-

paald en na aanneming aan de Eerste Kamer verzendt met het volgende formulier:

»De Tweede Kamer der Staten-Generaal zendt aan de Eerste Kamer het hiernevens gaande voorstel, en is van oordeel, dat de Staten-Generaal daarop 's Konings bewilliging behooren te verzoeken.»

Zij is bevoegd aan een of meer van hare leden de schriftelijke en mondelinge verdediging van haar voorstel in de Eerste Kamer op te dragen.

Art. 116.

Wanneer de Eerste Kamer, na daarover op de gewone wijze te hebben beraadslaagd, het voorstel goedkeurt, zendt zij het aan den Koning met het volgende formulier:

»De Staten-Generaal, oordeelende dat het nevensgaande voorstel zou kunnen strekken tot bevordering van de belangen van den Staat, verzoeken eerbiedig daarop 's Konings bewilliging.»

Voorts geeft zij daarvan kennis aan de Tweede Kamer met het volgende formulier:

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal geeft kennis aan de Tweede Kamer, dat zij zich heeft vereenigd met het van haar op den ontvangen voorstel betrekkelijk, en daarop namens de Staten-Generaal 's Konings bewilliging heeft verzocht.»

Wanneer de Eerste Kamer het voorstel niet goedkeurt, zoo geeft zij daarvan kennis aan de Tweede Kamer met het volgende formulier:

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft geene genoegzame reden gevonden om op het hiernevens teruggaande voorstel 's Konings bewilliging te verzoeken.»

Art. 117.

Andere voordragten, dan voorstellen van wet, kunnen door elke Kamer afzonderlijk aan den Koning worden gedaan.

Art. 118.

De Koning doet den Staten-Generaal zoo spoedig mogelijk kennis dragen, of hij een voorstel van wet, door hen aangenomen, al dan niet goedkeurt. Die kennisgeving geschiedt met een der volgende formulieren:

»De Koning bewilligt in het voorstel.»

of:

»De Koning houdt het voorstel in overweging».

Art. 119.

Alle voorstellen van wet, door de Staten-Generaal aangenomen en door den Koning goedgekeurd, verkrijgen kracht van wet en worden door den Koning afgekondigd.

De wetten zijn onschendbaar.

Art. 120.

De wetten zijn alleen voor het Rijk verbindend, voor zoover daarin niet is uitgedrukt dat zij ook voor de koloniën of de overzeesche bezittingen verbindend zijn.

ZESDE AFDEELING.

Van de Begrooting en de Rekening.

Art. 121.

Door de wet worden de begrootingen van alle uitgaven des Rijks vastgesteld, en de middelen tot dekking aangewezen.

Art. 122.

De ontwerpen der algemeene begrootingswetten worden jaarlijks van wege den Koning aan de Tweede Kamer aangeboden, dadelijk na het openen der gewone zitting van de Staten-Generaal, vóór den aanvang van het jaar, waarvoor de begrootingen moeten dienen.

Art. 123.

Geen hoofdstuk der begrooting van uitgaven kan meer dan die voor één departement van algemeen bestuur behelzen.

Ieder hoofdstuk wordt in een of meer ontwerpen van wet vervat.

Door zoodanige wet kan overschrijving worden toegestaan.

Art. 124.

Van alle ontvangsten en uitgaven des Rijks wordt over ieder afgeloopen dienstjaar eene rekening opgemaakt, overeenstemmende met de indeeling en omschrijving van die ontvangsten en uitgaven in de begrootingswetten.

De rekening wordt onderzocht en vastgesteld door de Algemeene Rekenkamer en daarna van wege den Koning aan de Staten-Generaal medegedeeld.

Vindt de Algemeene Rekenkamer bezwaar in de verevening van eenige ontvangst of uitgave, die geschied of door den Koning bevolen is, dan beslist de wet. Jaarlijks biedt de Algemeene Rekenkamer aan den Koning een volledig verslag van hare werkzaamheden over het afgeloopen jaar aan; dit verslag wordt van wege den Koning aan de Staten-Generaal medegedeeld.

VIERDE HOOFDSTUK.*Van de Provinciale Staten en de Gemeentebesturen.***EERSTE AFDEELING.***Van de zamenstelling der Provinciale Staten.*

Art. 125.

De leden der Provinciale Staten worden voor zes jaren, regtstreeks door de ingezetenen, bezittende de vereischen in art. (80) vermeld, naar de bepalingen der wet gekozen.

De helft dier leden treedt om de drie jaren af.

Om lid der Provinciale Staten te kunnen zijn wordt vereischt, dat men mannelijk Nederlander en ingezetene der provincie zij, niet bij regterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van vijf en twintig jaren vervuld hebbe.

Art. 126.

Niemand kan tegelijk zijn lid der Eerste Kamer van de Staten-Generaal en lid der Staten eener provincie, noch ook lid der Staten van meer dan ééne provincie.

Art. 127.

De leden der Staten leggen bij het aanvaarden hunner betrekking den volgende eed of belofte af:

»Ik zweer (beloof) trouw aan de Grondwet en aan de wetten des Rijks.

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!» (»Dat beloof ik!»)

Zij worden tot dien eed (belofte) toegelaten na alvorens te hebben afgelegd gelijken eed (verklaring en belofte) van zuivering als hierboven in art. (86) voor de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal is bepaald.

Art. 128.

De Staten vergaderen zoo dikwerf in het jaar als de wet bepaalt; en bovendien wanneer zij door den Koning buitengewoon worden bijeengeroepen.

De vergaderingen zijn openbaar, met hetzelfde voorbehoud als ten aanzien van de vergadering der Kamers van de Staten-Generaal is bepaald in art. (99).

Art. 129.

De leden der Staten stemmen zonder last of ruggespraak met hen die benoemen.

Art. 130.

Omtrent het beraadslagen en stemmen gelden de regels in de artt. (103, 104 en 105) ten aanzien van de Kamers der Staten-Generaal voorgeschreven.

TWEEDE AFDEELING.

Van de magt der Provinciale Staten.

Art. 131.

Het gezag en de magt van de Staten worden door de wet geregeld met inachtneming van de voorschriften in de volgende artikelen dezer afdeeling vervat.

Art. 132.

Aan de Staten wordt de regeling en het bestuur van de huishouding der provincie overgelaten.

Zij maken de verordeningen, die zij voor het provinciaal belang noodig oordeelen. Die verordeningen behoeven de goedkeuring des Konings.

Art. 133.

Wanneer de wetten of de algemeene maatregelen van bestuur het vorderen, verleen de Staten hunne medewerking tot uitvoering daarvan.

Art. 134.

Elk besluit der Staten tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van eene provinciale belasting behoeft de goedkeuring des Konings.

De wet geeft algemeene regels ten aanzien van de provinciale belastingen.

Deze belastingen mogen den doorvoer, den uitvoer naar en den invoer uit andere provinciën niet belemmeren.

Art. 135.

De begrooting der provinciale inkomsten en uitgaven, jaarlijks door de Staten op te maken, behoeft de goedkeuring des Konings.

De wet regelt het vaststellen van de provinciale rekening.

Art. 136.

De Staten kunnen de belangen van de provincie bij den Koning en bij de Staten-Generaal voorstaan.

Art. 137.

De Staten benoemen uit hun midden een collegie van Gedeputeerde Staten, waaraan, volgens de regels door de wet te stellen, de dagelijksche leiding en uitvoering van zaken worden opgedragen, en zulks hetzij de Staten zijn vergaderd of niet.

Art. 138.

De Koning kan, volgens door de wet gestelde regels, de besluiten der Staten of der Gedeputeerde Staten, die met de wetten of het algemeen belang strijdig zijn, schorsen of vernietigen, met uitzondering van uitspraken, waarvan beroep openstaat of aanhangig is.

Art. 139.

De Koning stelt in elke provincie een Commissaris aan, met de uitvoering Zijner bevelen en met het toezigt op de verrigtingen der Staten belast.

Deze Commissaris is voorzitter van de vergadering der Provinciale Staten en van die der Gedeputeerde Staten en heeft in laatstgenoemd collegie stem.

Zijne jaarwedde en de kosten zijner woning worden op de begrooting der Rijks-uitgaven gebragt. De wet beslist of andere uitgaven van het provinciaal bestuur ten laste van het Rijk komen.

DERDE AFDEELING.

Van de Gemeentebesturen.

Art. 140.

De zamenstelling, inrigting en bevoegdheid der gemeentebesturen worden door de wet geregeld met inachtneming der voorschriften in de volgende artikelen dezer afdeeling vervat.

Art. 141.

Aan het hoofd der gemeente staat een raad, welks leden regtstreeks door de ingezetenen, bezittende de vereischten in art. (80) vermeld, voor een bepaald aantal jaren worden verkozen.

Om lid van den raad te kunnen zijn wordt vereischt, dat men mannelijk Nederlander en ingezetene der gemeente zij, niet bij regterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van drie en twintig jaren vervuld hebbe.

De verkiezing van den raad heeft plaats op de wijze door de wet te regelen.

De Voorzitter wordt door den Koning, ook buiten de leden van den raad, benoemd en door hem ontslagen.

Art. 142.

Aan den raad wordt de regeling en het bestuur van de huishouding der gemeente overgelaten.

Hij maakt de verordeningen, die hij in het belang der gemeente noodig oordeelt.

Wanneer de wetten, algemeene maatregelen van inwendig bestuur of provinciale verordeningen het vorderen, verleenende de gemeentebesturen hunne medewerking tot uitvoering daarvan.

Art. 143.

De Koning kan, volgens door de wet gestelde regels, de besluiten van gemeentebesturen, die met de wetten of het algemeen belang strijdig zijn, schorsen of vernietigen, met uitzondering van uitspraken, waarvan beroep openstaat of aanhangig is.

Art. 144.

De besluiten der gemeentebesturen rakende zoodanige beschikking over gemeenteeigendom of zoodanige andere burgerlijke rechtshandelingen, als de wet aanwijst, alsmede de begrotingen van inkomsten en uitgaven, worden aan de goedkeuring der Gedeputeerde Staten onderworpen.

Het opmaken der begrotingen en het vaststellen der rekeningen wordt door de wet geregeld.

Art. 145.

Het besluit van een gemeentebestuur tot het invoeren, wijzigen of afschaffen eener plaatselijke belasting, wordt voorgedragen aan de Gedeputeerde Staten, die daarvan verslag doen aan den Koning, zonder wiens goedkeuring daaraan geen gevolg mag worden gegeven.

De wet geeft algemeene regels ten aanzien der plaatselijke belastingen.

Deze belastingen mogen den doorvoer, den uitvoer naar en den invoer uit andere gemeenten niet belemmeren.

Art. 146.

De gemeenteraden kunnen de belangen van hunne gemeente voorstaan bij den Koning, bij de Staten-Generaal en bij de Staten der provincie.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de Justitie.

EERSTE AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

Art. 147.

Er wordt alom in het Rijk regt gesproken in naam des Konings.

Art. 148.

Het burgerlijk en handelsregt, het burgerlijk en militair strafregt, de rechtspleging en de inrigting der regterlijke magt worden bij de wet geregeld in algemeene wetboeken, behoudens de bevoegdheid der wetgevende magt om enkele onderwerpen in afzonderlijke wetten te regelen.

Art. 149.

Niemand kan van zijn eigendom worden ontzet dan na voorafgaande verklaring bij de wet dat het algemeen nut de onteigening vordert en tegen vooraf genoten of vooraf verzekerde schadeloosstelling, een en ander volgens de voorschriften van eene algemeene wet.

Deze algemeene wet bepaalt ook de gevallen in welke de voorafgaande verklaring bij de wet niet wordt vereischt.

Het vereischte, dat de verschuldigde schadeloosstelling vooraf betaald of verzekerd zij, geldt niet, wanneer oorlog, oorlogsgevaar, oproer, brand of watersnood eene onverwijlde inbezitneming vordert.

Art. 150.

Waar in het algemeen belang eigendom door het openbaar gezag moet worden vernietigd of onbruikbaar gemaakt, geschiedt dit tegen schadeloosstelling tenzij de wet het tegendeel bepaalt.

Art. 151.

Alle twistgedingen over eigendom of daaruit voortspruitende regten, over schuld-vordering en andere burgerlijke regten, behooren bij uitsluiting tot de kennis van de regterlijke magt.

Art. 152.

De wet bepaalt, welk gezag in de door haar aangewezen twistgedingen in zake van belastingen en over andere administratieve geschillen, niet behoorende tot die in art. (70) vermeld, uitspraak doet.

Art. 153.

De regterlijke magt wordt alleen uitgeoefend door regters, welke de wet aanwijst.

Art. 154.

Niemand kan tegen zijn wil worden afgetrokken van den regter dien de wet hem toekent.

Over geschillen van bevoegdheid naar aanleiding van artt. (70 en 152) ontstaan, beslist de Koning, de Raad van State gehoord.

Over geschillen van bevoegdheid tusschen het regterlijk en het administratief gezag oordeelt de Hooge Raad der Nederlanden in volle vergadering.

Art. 155.

Buiten de gevallen in de wet bepaald, mag niemand in hechtenis worden genomen dan op een bevel van den regter, inhoudende de redenen der gedane aanhouding.

Dit bevel moet bij of zoo spoedig mogelijk na de aanhouding beteekend worden aan dengene, tegen wien het is gerigt.

De wet bepaalt den vorm van dit bevel en den tijd binnen welchen alle aangehoudenen moeten worden verhoord.

Art. 156.

Het binnentreden in eene woning tegen den wil van den bewoner is alleen geoorloofd in de gevallen bij de wet bepaald, krachtens eenen bijzonderen of algemeenen last van eene magt door de wet aangewezen.

De wet regelt de vormen, waaraan de uitoefening van deze bevoegdheid gebonden is.

Art. 157.

Het geheim der aan de post of andere openbare instellingen van vervoer toevertrouwde brieven is onschendbaar, behalve op last des registers, in de gevallen in de wet omschreven.

Art. 158.

Op geen misdaad mag als straf gesteld worden de algemeene verbeurdverklaring der goederen, den schuldige toebehoorende.

Art. 159.

Alle vonnissen moeten de gronden, waarop zij rusten, inhouden en in strafzaken de wettelijke voorschriften, waarop de veroordeeling rust, aanwijzen.

De uitspraak geschiedt met open deuren.

Behoudens de uitzonderingen door de wet bepaald zijn de teregtzittingen openbaar. De regter kan in het belang der openbare orde en zedelijkheid van dezen regel afwijken.

TWEDE AFDEELING.

Van de Regterlijke Magt.

Art. 160.

Er bestaat een opperste gerechtshof onder den naam van Hooge Raad der Nederlanden, waarvan de leden door den Koning overeenkomstig het volgende artikel worden benoemd.

Art. 161.

Van eene voorgevallen vacature wordt door den Hoogen Raad aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal kennis gegeven die, ter vervulling daarvan, eene voordragt van drie personen aan den Koning aanbiedt, ten einde daaruit eene keuze te doen.

De Koning benoemt den president en den vice-president uit de leden van den Hoogen Raad.

Art. 162.

De leden der Staten-Generaal, de hoofden der ministeriele departementen, de gouverneurs-generaal en de hooge ambtenaren onder anderen naam met gelijke magt bekleed in de koloniën of bezittingen des Rijks in andere werelddelen, de leden van den Raad van State en de Commissarissen des Konings in de provinciën staan wegens ambtsmisdrijven in die betrekkingen gepleegd, ook na hunne aftreding, te regt voor den Hoogen Raad ter vervolging hetzij van 's Koningswege, hetzij van wege de Tweede Kamer.

De wet kan bepalen, dat nog andere ambtenaren en leden van hooge collegiën wegens ambtsmisdrijven voor den Hoogen Raad teregt staan.

Art. 163.

De Hooge Raad heeft het toezigt op den geregelden loop en de afdoening van regtsgedingen, alsmede op het nakomen der wetten door de leden der regterlijke magt.

Hij kan hunne handelingen, beschikkingen en vonnissen, wanneer die met de wetten strijdig zijn, vernietigen en buiten werking stellen volgens de bepaling door de wet daaromtrent te maken, en behoudens de door de wet te stellen uitzonderingen.

De overige bevoegdheden van den Hoogen Raad worden geregeld bij de wet.

Art. 164.

De leden van de regterlijke magt worden door den Koning aangesteld.

De leden van de regterlijke magt, met regtspraak belast, en de procureur-generaal bij den Hoogen Raad worden voor hun leven aangesteld.

Zij kunnen worden afgezet of ontslagen door uitspraak van den Hoogen Raad in de gevallen bij de wet aangewezen.

Op eigen verzoek kunnen zij door den Koning worden ontslagen.

ZESDE HOOFDSTUK.*Van de godsdienst.*

Art. 165.

Ieder belijdt zijne godsdienstige meeningen met volkomen vrijheid, behoudens de bescherming der maatschappij en harer leden tegen de overtreding der strafwet.

Art. 166.

Aan alle kerkgenootschappen in het Rijk wordt gelijke bescherming verleend.

Art. 167.

De belijders der onderscheidene godsdiensten genieten allen dezelfde burgerlijke en staatkundige regten, en hebben gelijke aanspraak op het bekleeden van openbare betrekkingen.

Art. 168.

Alle openbare godsdienstoefening binnen gebouwen en besloten plaatsen wordt toegelaten, behoudens de noodige maatregelen ter verzekering der openbare orde en rust.

Onder dezelfde bepaling blijft de openbare godsdienstoefening buiten de gebouwen in besloten plaatsen geoorloofd waar zij in 1848 naar de wetten en reglementen was toegelaten.

Art. 169.

De traktementen, pensioenen en andere inkomsten, van welken aard ook, door de onderscheidene godsdienstige gezindheden of hare leeraars genoten wordende, blijven op den voet, waarop die op de begrooting der uitgaven van het Rijk voor het dienstjaar 1885 zijn uitgetrokken, aan die gezindheden verzekerd.

Art. 170.

De Koning waakt, dat alle kerkgenootschappen zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat.

Art. 171.

De tusschenkomst der Regering wordt niet vereischt bij de briefwisseling met de hoofden der onderscheidene kerkgenootschappen, noch, behoudens verantwoordelijkheid volgens de wet, bij de afkondiging van kerkelijke voorschriften.

ZEVENDE HOOFDSTUK.*Van de Financiën.*

Art. 172.

Geene belastingen kunnen ten behoeve van 's Rijks kas worden geheven, dan uit krachte van eene wet.

Als belastingen worden niet aangemerkt heffingen wegens het gebruik van Rijkswerken en -inrigtingen.

Art. 173.

Geene privilegien kunnen in het stuk van belastingen worden verleend.

Art. 174.

De verbindtenissen van den Staat jegens zijne schuldeischers worden gewaarborgd. De schuld wordt jaarlijks in overweging genomen ter bevordering der belangen van de schuldeischers van den Staat.

Art. 175.

Het gewigt, de gehalte en de waarde der muntspeciën worden door de wet geregeld.

Art. 176.

Het toezigt en de zorg over de zaken van de Munt en de beslissing der geschillen over het allooï, essai en wat dies meer zij, worden door de wet geregeld.

Art. 177.

Er is eene Algemeene Rekenkamer, welker samenstelling en taak door de wet worden geregeld.

Bij het openvallen eener plaats in deze Kamer zendt de Tweede Kamer der Staten-Generaal eene voordragt van drie personen aan den Koning, die daaruit benoemt.

De leden der Rekenkamer worden voor hun leven aangesteld.

Het 3de lid van art. (164) is op hen van toepassing.

ACHTSTE HOOFDSTUK.*Van de defensie.*

Art. 178.

Alle Nederlanders, daartoe in staat, zijn verplicht mede te werken tot handhaving der onafhankelijkheid van het Rijk en tot verdediging van zijn grondgebied.

Ook aan ingezetenen, die geen Nederlanders zijn, kan die plicht worden opgelegd.

Art. 179.

Tot bescherming der belangen van den Staat is er eene zee- en landmagt, bestaande uit vrijwillig dienenden, en, voor zoover deze niet toereikend zijn, uit dienstplichtigen.

De wet regelt de verplichte krijgsmagt. Zij regelt ook de verplichtingen die aan hen, die niet tot de zee- of landmagt behooren, ten aanzien van 's lands verdediging opgelegd kunnen worden.

Art. 180.

In de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen is eene krijgsmagt aanwezig tot handhaving van het Nederlandsch gezag aldaar.

Art. 181.

Vreemde troepen worden niet dan krachtens eene wet in dienst genomen.

Art. 182.

De dienstplichtigen ter zee zijn bestemd om te dienen in en buiten Europa. Aan de dienst, door hen in de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen te vervullen, worden door de wet voordeelen verbonden.

Art. 183.

De dienstplichtigen te land mogen niet dan krachtens eene wet buiten Europa worden gezonden.

De wet bepaalt de voordeelen hun wegens de uitzending toe te kennen.

Art. 184.

Wanneer in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden de dienstplichtigen die niet in werkelijke dienst zijn, door den Koning geheel of ten deele buitengewoon onder de wapenen worden geroepen, wordt gelijktijdig een voorstel van wet aan de Staten-Generaal gedaan, om het onder de wapenen blijven der dienstplichtigen zooveel mogelijk te bepalen.

Art. 185.

Al de kosten voor de legers van het Rijk worden uit 's Rijks kas voldaan.

De inkwartieringen en het onderhoud van het krijgsvolk, de transporten en leverantiën van welken aard ook, voor de legers of verdedigingswerken van het Rijk gevorderd, kunnen niet dan volgens algemeene regelen bij de wet te stellen en tegen schadeloosstelling ten laste van een of meer inwoners of gemeenten worden gebragt.

De uitzonderingen op die algemeene regels voor het geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, worden bij de wet vastgesteld.

Of er oorlogsgevaar in den zin, waarin dat woord in 's lands wetten voorkomt, aanwezig is, beslist de Koning.

Art. 186.

Ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid kan door of van wege den Koning elk gedeelte van het grondgebied des Rijks in staat van oorlog of in staat van beleg verklaard worden. De wet bepaalt de wijze waarop en de gevallen waarin zulks geschieden kan en regelt de gevolgen.

Bij die regeling kan worden bepaald, dat de grondwettelijke bevoegdheden van het burgerlijk gezag ten opzichte van de openbare orde en de politie geheel of ten deele op het militair gezag overgaan en dat de burgerlijke overheden aan de militaire ondergeschikt worden.

Daarbij kan wijders afgeweken worden van de artt. (7, 9, 156 en 157) der Grondwet. Voor het geval van oorlog kan ook van art. (154) 1ste lid, worden afgeweken.

NEGENDE HOOFDSTUK.*Van den Waterstaat.*

Art. 187.

De wet geeft regels omtrent het waterstaatsbestuur, het oppertoezicht en toezigt daaronder begrepen, met inachtneming der voorschriften in de volgende artikelen van dit hoofdstuk vervat.

Art. 188.

De Koning heeft het oppertoezicht op alles wat den waterstaat betreft, zonder onderscheid of de kosten daarvan worden betaald uit 's Rijks kas of op eene andere wijze gevonden.

Art. 189.

De Staten der provinciën hebben het toezigt op alle waterstaatswerken, waterschappen, veenschappen en veenpolders. Nogtans kan de wet het toezigt over bepaalde werken aan anderen opdragen.

De Staten zijn bevoegd, met goedkeuring des Konings, in de bestaande inrigtingen en reglementen der waterschappen, veenschappen en veenpolders veranderingen te maken, nieuwe waterschappen, veenschappen en veenpolders op te rigten en nieuwe reglementen voor zoodanige instellingen vast te stellen. Tot verandering van de inrigtingen of reglementen kunnen de besturen van die instellingen voorstellen aan de Staten der provincie doen.

Art. 190.

De besturen van waterschappen, veenschappen en veenpolders kunnen volgens regels, door de wet te stellen, in het huishoudelijk belang van die instellingen verordeningen maken.

TIENDE HOOFDSTUK.*Van het onderwijs en het armbestuur.*

Art. 191.

Het openbaar onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der Regering. De inrigting van het openbaar onderwijs wordt door de wet geregeld.

De openbare scholen zijn toegankelijk voor leerlingen zonder onderscheid van godsdienstige gezindheid.

In of voor elke gemeente wordt lager onderwijs gegeven, voldoende aan de behoefte der bevolking. Het wordt, voor zooveel daarin niet op andere wijze is voorzien, van overheidswege verstrekt in openbare scholen; voor onvermogenenden kosteloos, voor anderen tegen betaling van een billijk schoolgeld.

Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezigt der overheid, en bovendien voor zoover het middelbaar en lager onderwijs betreft, behoudens het onderzoek naar de bekwaamheid en zedelijkheid des onderwijzers; het een en ander door de wet te regelen.

De Koning doet van den staat der hooge-, middelbare en lagere scholen jaarlijks een uitvoerig verslag aan de Staten-Generaal geven.

Art. 192.

Het armbestuur is een onderwerp van aanhoudende zorg der Regering, en wordt door de wet geregeld. De Koning doet van de verrigtingen dienaangaande jaarlijks een uitvoerig verslag aan de Staten-Generaal geven.

ELFDE HOOFDSTUK.*Van veranderingen.*

Art. 193.

Elk voorstel tot verandering in de Grondwet wijst de voorgestelde verandering uitdrukkelijk aan. De wet verklaart, dat er grond bestaat, om het voorstel, zoo als zij het vaststelt, in overweging te nemen.

Art. 194.

Na de afkondiging dezer wet worden de Kamers ontbonden. De nieuwe Kamers overwegen het voorstel en kunnen niet dan met twee derden der uitgebragte stemmen de aan haar overeenkomstig voornoemde wet voorgestelde verandering aannemen.

Art. 195.

Gedurende een Regentschap kan in de troonopvolging geene verandering worden gebragt.

Art. 196.

De veranderingen in de Grondwet, door den Koning en de Staten-Generaal vastgesteld, worden plegtig afgekondigd en bij de Grondwet gevoegd.

ADDITIONELE ARTIKELEN.

Art. 1.

Alle bestaande autoriteiten blijven voortduren, tot dat zij door andere, volgens deze Grondwet, zijn vervangen.

Art. 2.

Alle op het oogenblik der afkondiging van de veranderingen in de Grondwet verbindende wetten, reglementen en besluiten worden gehandhaafd, tot dat zij achtervolgens door andere worden vervangen.

Art. 3.

De heerlijke regten betreffende voordragt of aanstelling van personen tot openbare betrekkingen zijn afgeschaft.

De opheffing der overige heerlijke regten en de schadeloosstelling der eigenaren kunnen door de wet worden vastgesteld en geregeld.

Art. 4.

De Kamers der Staten-Generaal blijven bestaan uit het getal leden, bepaald bij de op het tijdstip van het afkondigen der veranderingen in de Grondwet geldende wetten tot dat de wet regelende het kiesregt en de benoeming der afgevaardigden ter Eerste en Tweede Kamer naar den eisch van de artt. (80), (81) en (82) zal zijn herzien.

Het voorstel of de voorstellen van wet, daartoe noodig, worden in de eerstvolgende zitting na de afkondiging der veranderingen in de Grondwet van 's Konings wege aan de Tweede Kamer gezonden.

Art. 5.

Art. (149) der Grondwet is niet toepasselijk ten aanzien van aardhaling, in geval de specie wordt genomen van gronden, waarop de verplichting tot levering tegen of zonder vergoeding, krachtens gewoonte of verordening, zoowel als uit anderen hoofde, in 1885 rustte.

Art. 6.

Art. (150) der Grondwet blijft buiten toepassing, tot dat de wettelijke regeling omtrent de gevallen waarin geene schadeloosstelling in geval van vernietiging of onbruikbaarmaking van eigendom verleend wordt, zal zijn in werking getreden.
